

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Aegyptiaca Expeditio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67103](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67103)

gratias agimus, tum nihil nostræ laudi assumptum arbitramur. Sed de Mexicana Provincia satis. Nunc quoniam in Aegyptum à Pontifice Max. aliqui de Societate sunt missi: reliquum est, ut ea quoque de re his extremis litteris nonnulla dicamus.

A E G Y P T I A C A
E X P E D I T I O.

Memphis, quam Alcayrum vulgus appellat, vrbs est Ægyptiaca Turcicis subiecta Regibus: amplitudine nobilis, frequentia celebris. sunt in ea Christiani complures, qui & Cophti & Christiani Præcinctura vulgo dicuntur. quamvis enim per lauacrum regenerationis renati sint, Iudeorum tamen ritu præputia ponunt, & veteri quodam errore circumcissionem usurpant, ut hinc maxime appellatio illa iocosa fluxisse videatur, quod præcinctura cinguloq. tenus Christiani sint, cætera siue Turcæ, siue Iudæi. His Alexandrinus Patriarcha præest, cui diuinitus in rebus omnis quoque subicitur Aethiopia, quam & per Memphiticos administrat Episcopos. Numerat Aegyptus quinquaginta circiter Cophtorum millia. Sed ferè innumeros Aethiopia. Anno huius seculi tertio ac sexagesimo Pio iij. Pont. Max. per Societatis homines Memphitica primo tentata est

est expeditio, sed ea ferme otiosa atque irrita fuit, & si annuo spatio (tandiu enim ibi nostri fuerunt) laboratum est. Proxime autem nobilis Memphi negotiator magna auctoritate vir, & regionis lingue bene peritus, qui postea Gallicæ nationis factus est Consul (habent enim hic tum Veneta, tum Gallorum natio Consules suos, qui iuris dictionem in ipsas habent) agere cum Patriarcha cepit, ut ea iterum expeditio per eosdem homines tentaretur, sperabat enim, & auctoritate iam parta, & Christianorum erga se obseruantia atque amicitia fore, ut ea gens ad Ecclesiæ communionem, à qua iam esset annos propemodum mille seiuncta, reduceretur. Et quoniam apud Maronitas versari aliquos de Societate cognouerat, cuius amantissimus semper fuit, Patriarchæ facile persuasit, ut eos Memphim per litteras euocaret. Interim Romæ Summus Pont. de re tota fit certior. nihil tam insistendum Pontifici visum, nihil è re Catholica magis, urgente præsertim Cardinale S. Seuerinæ, cuius fidei & tutela Ægyptiaca commissa gens est. Itaq. litteræ ad nostros dantur in Montem Libanum, ut ex ijs Sacerdos vnus se Romam referret; alter Memphim (duo enim sacerdotes erant) cum ministro comiteq. discederet, qui ut inchoatas ibi res & institutas offenderet, ita Romam significaret: inde enim remissum iri, vel qui in urbem redierat Sacerdotem, vel aliud eiusmodi supplementum. Quinto nonas Octob. anno MDLXXXII. Sacerdos ille è Monte Libano profectus est Memphim, exceptusque inusitatis officijs à viro clarissimo Paulo Mariano, quem po-

itea consulem factum esse diximus: deduxit illum
 Consul ad Patriarcham, à quo ingens quoque facta
 est gratulatio, laudatq. Summi Pontificis egregia
 voluntas, qui se per homines certos tam distinctis
 locorum interuallis vltro compellendum existimas-
 set, vicissimq. par significata voluntas, vt cum suis
 secumque de religione ageretur. Nec sibi desinit
 Pater, quominus aliorum quoque animos explora-
 ret, eosq. non longe abesse sensit à Regno Dei, sed
 quoniam deerant Pontificiæ litteræ ad Patriar-
 cham, agi cum eo tanquam ex Apostolici Visitato-
 ris auctoritate non poterat, neque cogi licebat syn-
 dos, vt postea licuit. Interim ille Romam de Pa-
 triarchæ mente, statuque rerum, omnium accurate
 perscribit. cumq. in ea esset sententia, vt suscipien-
 da prouincia videretur, Sacerdos ad eum destina-
 tus est alter, cum Pontificijs tum ad Patriarcham
 litteris, tum ad nostros, quos ad instituta perse-
 quenda Pontifex hortabatur. Nostri Pontificium
 diploma, Patriarchæ vna cum Consule reddiderunt,
 quod ille osculo veneratus, verticique de more gen-
 tis imponens, eius sententiam requisivit. cum ex no-
 stris totam mentem Pontificis cognouisset, noua illa
 Sanctissimi Patris humanitate delectatus, in animo
 sibi esse dixit ex Episcopis virisque principibus co-
 gere frequentem synodum, quò constantius ac firmitus
 disputationibus agitata veritas, teneretur. Nec ali-
 ter fecit, ac dixit. In mensem Decembrem, qui ab
 aduentu nostrorum erat octauus, indicta synodus
 est. cumq. ad dictam diem conuenissent Episcopi,
 principesq. viri, instituta synodus est apud nostros.

No.

Nostri, potestate dicendi facta, docent initio, se à Summo Pont. eo consilio missos, ut opinionum varietate sublata, errorumq. depulsa caligine, una omnium fides, una omnium esset de religione sententia. dolere autem se vehementer, quod ea natio, quam Beatus olim Marcus Christo genuerat, ab Romana recessisset Ecclesia. Eius distinctionis occasio fuit, Cōciliū alterum Ephesinum, quod Dioscorus coegit Episcopus. quod ipsum nostri docere conati sunt nec fuisse legitimum, nec dignum nomine & appellatione Concilii. In eo enim receptam esse Eutichetis insaniam, duas negantis in Christo naturas. quā heresim Calcedonense Concilium è sexcentis ac triginta Patribus, Leone primo Pon. Max. summa consensione damnasset. quo facto eorum maiores, homines minime malos aut certe non doctissimos, idē esse ratos duas naturas in unā verbi coniunctas hypostasim, ac duas cum Nestorio hypostases copulare, id quod antea Ephesinū legimus explosisse Cōciliū. idcirco eos sese à cætu Catholico seunxisse. atque inde consequentium errorum fontem ac seminariū extitisse. Quod ut tollatur implorato primum diuino numine, & sacrarum litterarū monumentis & Conciliorum decretis, & firmissimis sanctorum Patrum testimonijs facile probatum iri, duas copulare in Christo naturas in unam verbi coeuntes hypostasim, sine vlla tamen diuisione vel confusione: non modo Nestorianū non esse, ut suspicabantur indocti, sed nihil esse magis Nestorio ipsi contrariū. Hic illi in nostrorum vultus atque ora defixi, tanquam ea primū ad aures acciderent, vehementer admirabantur, quippe crassissimis

circumfusi tenebris & omni magistrorum doctorumq. praesidio destituti. Patriarcha enim a teneris annis in solitudine vitam egerat, in ea ipsa, quae olim dicitur coluisse Macharius, atque ob hanc causam ne ille quidem litteram sciebat ullam. Episcoporum autem multorum par erat inscitia. vix apud eos sanctorum Patrum liber, vix litterarum monumenta erant, unde praecipua peterent Christiane viuendi volumina dumtaxat nescio quod latebat in angulis, squallore obsitum, exesum vetustate, quod illi Patrum confessiones appellabant, indoctis fabulis somniumque permixtum: ex quo ipso, ut ex nonnullis alijs Arabicis libris, Nostri, quicquid ad stabilienda firmadaque Ecclesiae Catholicae dogmata faceret, decerpserunt, rationumque summam atque argumentorum pluribus codicibus describendam, quam passim mox dividerent, & sapientissimo cuique ederent, curauerunt. Quare sic inopes a scientia doctrinaque praesidijs, cum ad ea, quae obicerentur a nostris, non haberent quod responderent, moram aliquam postularunt, dum in suis ipsi rebus hospites, quid ipsorum maiores sensissent, quidue haberent in scriptis peruestigarent. Ita primo die missa synodus est. Interim illi in indaganda veritate solliciti, saepe nostros conuenire, saepe rogare, quid cum Ecclesia Catholica sentiendum, quid loquendum esset. Nostri ex altera parte docere, quam vehementer Romana semper Ecclesia omnem detestata sit haeresim, tantumque abesse, ut stultius Nestorianis indulgeat, ut in eum potius & in eius sectatores grauissimis anathematis animaduertat, contra vero Alexandrinum amplecti Cyrillum,

una cum Ephesino Concilio primo, cæterisq. concilijs tum superioribus tum consequentibus, quæ modo sana & legitima numerentur. nec quia duplicem Ecclesia nostra fateatur in Christo naturam, in vnâ verbi coeuntem sine vlla permissione personam, iccirco duas quoque hypostases ac personas inducere. nec enim vt in augustissima Trinitate liquido cernitur, idem valere naturam atque personam, quippe in ea vnâ simplicem suiq. simillimam esse naturâ, & tamen tres inter se distinctas & seiugatas hypostases: sic in Christo vnâ quidem hypostasim esse diuini verbi, geminam tamen reperiri naturam, alteram, quam iam inde ab æternitate habet à Patre, alteram, quam in plenitudine temporis sumpsit ex matre. His alijsq. rationibus, quas referre non est necesse, priusquam denuo synodus cogeretur, veritas Catholica firmabatur. Vt autē coacta denuo synodus est, affuitq. Patriarcha & Episcopi quinque, Abbatesq. cænobiorum, aliq. ex vniuersa natione primarij viri triginta, quæsitum ex ijs est, quid aduersus ea, quæ superiore conuentu obiecta essent, afferrent: responderunt suos se libros annales peruoluisse, atque ex eorum fide doctrinae sibi certum esse, religionem quam à maioribus accepissent, nihil immutare; imo quiduis potius perpeti, quam vel transuersum vnguem à patria religione discedere. Tam inopinata responsio mæroris illa quidem multum attulit nostris, desperationem vero nullam perficiendæ rei. excitauit nostrorum animos Deus, vt acerrime pro veritate pugnarent. Itaque pro renata dicere exorsi; Si vestrae inquit, historiae ve-

Striq. libri ea continent, quæ cum sanctissimis Conci-
 lijs Nicæno, Constantinopolitano, Ephesinoq. primo
 consentiunt, nihil immutetis licet de patrijs institu-
 tis atque sententijs sint ea vobis oraculorum instar,
 nec enim ab ijs Romana dissentit Ecclesia, nunc quo-
 niam proximo conuentu, & sacris litteris & sancto-
 rum Patrum auctoritate effectum est, ea à Patrum
 & Conciliorum abhorrere doctrina, cum duas Chri-
 sto naturas denegare, nihil sit aliud, nisi miscere ac
 perturbare vniuersa, & eodem simul negare men-
 dacio, diuinum verbum humanam induisse natu-
 ram, id quod nec vestrae nec catholice ferunt au-
 res: animaduertendum vobis est, virum malitis in
 errore sempiterno perseuerare, & committere ut
 indocta vestrorum maiorum pertinacia, fraudi vo-
 bis & exitio sit, an eniti pro viribus, ut in omni sem-
 per re veritas exquiratur, eaq. reperta, cura omni
 studioq. teneatur. Ita in alterum mensem reiecta
 synodus est. Tertius postea habitus est Patrum Epi-
 scoporumq. conuentus, in quo primum, rem Domino
 gubernante, Circumcisionis abrogata lex est. Deim-
 de post longam sex horarum disputationem de dua-
 bus Christi naturis, tandem synodus vniuersa instin-
 ctu afflatuq. diuino, concordissime sanxit, quod ad
 rem ipsam attinet, vna cum Catholicis sentien-
 dum, anathematis poena proposita, si quis Christum
 natura altera spoliaret, qui cum idem Deus, idem
 sit verus homo; & diuinam habet à Patre iam inde
 ab omni aternitate naturam, & humanam sumpsit
 ex Matre definitis temporum spatijs. Copios autem
 quanquam duarum abstineant naturarū appel-
 latio.

lacione, non tamen ab ijs, Deum & hominem Christi
 esse, negari: sed ab ea loquendi ratione iccirco
 refugere, ne consuetudo ipsa loquendi duas inducere
 videatur hypostascs. Hic vix dici potest quantis
 gaudijs cumulati sint nostri, cum viderent errorem
 illum, qui tot secula iam viguerat, tanta maiorum
 & posterorum consensione retentum, tanta
 semper obstinatione defensum, tantarum porro turbarum
 originem ac seminarium, tandem hoc anno
 Kal. Februarij è cæcis mentibus diuinitus esse depulsum.
 Nam quanquam duas illi Christo naturas aperte non
 dabant, nec vllis rationibus adduci poterant, ut
 nobiscum etiam verbo, quemadmodum re consentirent,
 tamen veritatem ipsam attigerunt, & suum
 agnouerunt errorem, ut nihil iam restare videretur
 aliud, nisi ut eam suo quisque chirographo confirmaret.
 Sed tranquillas propemodum res, incumben-
 tibus ad concordiam animis, vnus hominis cupiditas
 perturbauit. Is fuit Patriarchæ Vicarius, qui cum
 eius dignitatis hereditatem spe et cupiditate iam deuorasset,
 intelligebat suis nefarijs obstare consilijs integritatem
 Catholicæ religionis, quæ tum fraudes omnes detestatur
 ac vindicat, tum Patriarcham non ferret alium,
 nisi quem aut Pontifex Max. aut leges institutaque
 iussissent. Itaque dogma illud de gemina Christi
 natura scripto primum excipi spatiumque ad cogitandum
 dari voluit: deinde si ita videretur, suam ab unoquoque
 adscribi sententiam. Dimisso conuentu, homo veterator
 ac callidus turbauit omnia, ac ne quis suam
 sententiam adscriberet, imperauit. Paulis intermissis
 diebus, instinctu impulsuque Sathane.

persuasum est etiam Patriarchæ, ut posthabito synodi vniuersæ decreto, neglectisq. ouium periculis, præceptis in vnius perditii hominis voluntatem sententiamque ferretur. Itaque cum Patriarcham nostri suis in adibus conuenissent, ut quæ in publica synodo definita essent, fixa rataque haberi vellent; is primo minus sibi constare visus est, tum comperendinare ac reijcere nostros in aliud tempus: ad extremum rebus infectis abdere sese in solitudinem suam, ac lustrandæ Ecclesiæ nomine ab hominum conspectu oculisque subducere. Nostros, quoniam Quadragesimam iam tempus obrepserat, Patriarchaque tam subito euauerat, faciendum visum est, ut eum potius ad se vias Paschales Memphi manerent, quam ut fugientem ac nolentem persequi viderentur. Inter hanc moram, ecce tibi aduersus Coptos sæua calamitas. Duo de primarijs abripiuntur in vincula. Alius qui & auctoritate, & diuitiarum copia ceteris anteibat, bonis omnibus spoliatus in discrimen capitis venit. Alij quoque suæ quisque vitæ partim fuga, partim domesticis latebris consulebant. Quibus rebus Patriarcha cognitis, in interiorem solitudinem aufugit: ea fuit fuga trimestris & ab ipsis quoque familiaribus ignorata. Vt autem motus ille resedit, pacatæq. videbantur esse iam res, tum demum patefactum est, vbi Patriarcha lateret. Nostri opportunitatem temporis nacti, litteras ad illum dant, magno se eius desiderio teneri, grauiusque ferre tantam animarum ouiumque iacturam. testari autem se Christum IESVM vniuersorum iudicem, nihil à se prætermisum esse, quominus hæreses & schismata tollerentur.

vnam

nam eius desiderari presentiam atque auctoritatem, ut quæ in publico synodi conuentu magno labore decreta iam essent, perpetuis sanctionibus firmarentur. Rescripsit ad eas litteras Patriarcha, se quæ libentissime rediturum, orareque ut quoniam Alexandrinam diocesim cepisset inspicere, tantisper Mempsi subsisterent. ea lustrata tum demum suo aduentu confectum iri omnia. Sed cum futura vitæ spatia nulli homini homo, sed multo minus senibus præstare possit, moritur in reditu Patriarcha. quod quidem in diuinam providentiam referendum fuisse videbatur, alius enim ex eo numero Patriarcha, qui sese nobis adiunxerant, sperabatur; ac proinde nouus aliquis Vicarius, qui concordie confirmaret initia. Verum cum inter extincti Patriarchæ obitum, & creationem noui, interiectum ex lege debeat esse annui ferme temporis interuallum (aiunt enim suam decere Ecclesiam tamdiu, sponsi interitum deplorare) iccirco nostri Italiae repetendæ consilium capiunt, ut quo loco eius Ecclesiæ res essent Romam nunciarent, parati simul ad reditum, si qua inclinatio fieret ad concordiam. Copti Primarij ubi de Patrum abitu cognouerunt, de communi sententia ad summum Pontificem litteras dant, quibus ei partim gratias agebant, quod homines à quibus veritatem Catholicam docerentur, ad se mississet, partim dolere se significabant, quod suæ Ecclesiæ cum Romana sede coniunctio, quæ Ecclesiarum omnium caput est & magistra, nulla fuisset. Eas litteras nostri cum perferendas accepissent, pararentque iam reditum, ipso profectiois die, qui dies B. Mattheo

theo Apostolo sicer ac festus erat, albente celo; ecce tibi in ipsorum ædibus, Turcarum turba ferro ac telis instructa, cum personato duce ac signifero, qui quid agendum, cuiue iniicienda essent vincula, demonstraret. Ea re peruulgata, ad tam nouum atque inopinatum spectaculum magna repente multitudo confluxit. Capiui ducebantur omnino quinque, multo cum satellite ad Proregem Turcam, quem Basdam nominant, in conspectu luceque totius ciuitatis, passuum millia fere quatuor: est enim, vt diximus, vrbs ipsa per ampla. Tres erant è Societe: duo è Franciscana familia, qui quoniam ad nostros diuenterant, & in eisdem simul ædibus habitabant, in partem quoque laboris periculique venerunt. Quartus de Societate restabat, qui dum sociorum profectiorem adornat, præcucurrit in Alexandriam, vbi cum de sodalium vinculis cognouisset, præ morore febri correptus interijt. Latuit tum hostile consilium, latuit causa vinculorum: postea communis fama sermoque fuit, totius calumnie structorem atque architectum fuisse Consulis æmulum, qui dum Consulatu spe atque animo incubat, vt Consulem de suo gradu deiceret, detulit ad Proregem, populos ab eo contra Turcarum Regem sollicitatos, habereq. à Philippo Rege mandata, redigedi in eius potestatem Christianorum millia sexaginta, ad eamque rem præsto esse Memphi presbyteros: qui suam Regi operam Consuliq. nauarent. Ita ipse quoque Gallicæ nationis interceptus est Consul, luterq. simul domesticæ ad inquirendum inuestigandumque proditiõnis crimen. Postridie Præsidi sistuntur omnes,

nes, yq. cuiates se esse dicerent, quidue in ea regione
gererent, & quamdudum, & quibuscum versaren-
tur, interrogati; responderunt se viros esse Religiosos
habereq. iter in Patastinam, ut ea loca Christi vesti-
gijs nobilitata conuiderent. quo cum penetrare cui-
quam Christianorū, Summi Pont. iniussu non liceat,
facta ab eo potestate, sibi mandatū, ut in Aegyptum
excurrerent, & Christianos illos qui ibi essent inspi-
cerēt, deq. religionis Christianæ rebus cum ipsis age-
rent. Acquieuit tum quidem Prorex, sed cum litte-
ra ac scripta nostrorum perquirerentur, prolata
sunt Principum Cophorum litteræ ad Summū Pon-
tibus fidem faciebant, nostros fuisse Memphi, eosq.
varijs in synodis suo cum Patriarcha de rebus agi-
tauisse Christianis, sed nimirum clausula fraudi fuit,
erat enim in extremis, optare Cophos vehementer,
ut tandem vnum ouile fieret & vnus pastor. Quæ
verba secus interpretatus Prorex, subita suspitione
incensus repente constitit, ac colore mutato; Nonne,
inquit, prædiximus? nostrorum videlicet notabat insi-
dias, qui in eas regiones eo animo concessissent, ut
Cophos, totamq. mox Aegyptum à Turcarum do-
minatione distingerent, eosq. vni Regi Philippo vel
Pontifici Romano subijcerent. Ergo tanquam mani-
festis indicijs expositis atque editis, querendum præ-
tereā aliquid non putauit. Affuit tum Mabome-
ticæ vanitatis Antistes, quem illi Muphiim di-
cunt. is ut Patres aspexit, & ea quæ agebantur ac-
cepit, sublata voce, Digni sunt, inquit, isti, qui viuū cre-
mentur. Prorex asseruatis Cophorum litteris, Pa-
tres in angustiū ac tenebricosum carcerem condi-
bet,

bet, pedore horridum, odore teterrimum. Ibi nostri in summa rerum omnium inopia humi cubantes, die quartum & vigesimum animas prope obnoxias carnicis arbitrio ducebant: nihil enim tum morte certius, nihil securi praesentius, si humanitas rem perpendas. augebat periculum, quod ne Veneto quidem Consuli fas fuit, innocentium mortem ac sanguinem deprecari: conatum enim nostrorum causam salutemque suscipere, Prorex omni sermone adituque prohibuit. Cumque ad eum Consul idem supplices dedisset libellos, acerbius responsum tulit, caueret, ne se vlla in re, si saperet, interponeret: sensurum postea, quanta capium abscissio foret, quanta sectio collarum. Consul hoc imperio deterritus non vrsit amplius, sed de periculo se proripuit. Amici vero studiosique Societatis, habito inter se consilio, statuunt calumniae periculum pecuniae magnitudine posse redimi, si ita Patribus videretur. Patres quoniam videbant suam perniciem cum magna Coptorum calamitate coniunctam esse, metuebant enim, ne si quid eis mali sua causa accideret, abhorrerent in posterum ab omni non modo Catholicorum consuetudine, verum etiam voluntate studioque Catholicae veritatis: idcirco ne tot animas in discrimen vocarent, non recusarunt, quominus liberatio illa, pecuniae magnitudine tentaretur. Itaque die quarto & vigesimo ab inclusione teterrimi carceris, vadimonio intra tertium mensem constituto, quinque circiter aureorum millibus transacta res est. Qua in re mirifice Coptorum in nos declaratus est amor. certatim enim negotiatores illi, quod persoluum fuerat, erogarunt; alij aliud

pro

pro cuiusque opibus ac fortunis nullo faenore nulla mercede. quæ vero ob eandem causam de suo Gallicæ nationis Consul impendit, decem millium aureorum summam excedunt, nec modo rei familiaris, vir egregius, verum etiam honoris iacturam fecit, dignitate Consulatus amissa. Missi è custodia nostri, agere per amicos instituunt, ut Sacerdos alter, saluo tamè vadimonio, Romam quamprimum redeat, cum ad ea, quæ acciderant, nuntianda, tum ad maturandum redemptionis argentum. Facta abeundi potestate, redit in urbem Sacerdos alter, totaq. de re certiore Pontificem facit. Pontifex confirmatis nostrorū animis, ac persoluto redemptionis argento, alterum ad eum, qui remanserat sacerdotem diploma dedit, ut pacatis rebus, Memphi subsisteret, expeditionemq. conficeret. adiunxit ad diploma litteras ad insequentem Patriarcham, quibus fidem faciebat, nostros à se vere missos, eosq. ut se ipsum audiendos. Sed quoniam ab extincto Patriarcha mensis iam decimus agebatur, nec tamen de nouis comitijs ullus erat sermo, successeratq. nouus Prorex, qui significauerat se iterum causam velle cognoscere: esse enim proximi Proregis auaritia labefactatum corruptumq. iudicium; iccirco Pater veritus, ne cum è pristinis laqueis se exuisset, in alias sibi iterum plagas magno cum Christianorum periculo incidendum esset; nichoatis adhuc rebus consilium reditus capit, ut quo loco res essent, & quæ se spes utilitatis ostenderet, Summum Pont. admoneret. Atq. hic Egyptiæ expeditionis exitus fuit, non satis ille quidem votis optatisq. respondens, sed tamen non omnis ex-
pers

pers utilitatis. quasi non alia, hæc certe consecuta
 est, quod nostri præter diuturnæ peregrinationis in-
 comoda, squallorem carceris & vincula experti sunt,
 & ea denique quæ suis tantum reseruat Dominus. Ma-
 nent præterea præclari ipsorum conatus, qui quantum
 interdum sint irriti atque inanes, tamen ne tum quidem
 eos sua Deus mercede defraudat. non enim tam res
 ipsas remuneratur, quam voluntates. quin his sepe
 maiora debentur præmia, quod rerum fructu volu-
 ptateque frustrantur. Nam præclarum facinus, ipsum
 sibi præmium & merces est, omnibus autem committit
 viribus, ut ad exitum rem perducas, si non succedit
 euentus, quasi merces laboris amittitur. Verum si
 non is fuit, ut diximus, huius profectio, qui opta-
 batur, euentus; tamen ne mediocrem rem actam ar-
 bitremur, iacta sunt fundamenta futuræ concordie,
 quam spectabat vigilans Ecclesiæ Pastor Gregorius.
 conciliati sunt Catholicis summoque Pontifici Copti
 complures: & quidem sapientissimus quisque Copto-
 rum. Episcopi etiam aliquot principesque viri ab E-
 tichetis heresi, ad Catholicorum sensum mentemque
 conuersi. Iacta denique per libellos in vulgus editos
 passimque diuisos diuini verbi semina, quæ suo tempo-
 re non exiguos editura sint fructus. Multa præterea
 seruitia, Demonis ac Turcarum seruitute libe-
 rata. Nam & animis per sacramenta consulum est,
 & ex Pontificio viatico, tum corporum necessitati
 subuentum, tum è vinculis exempti sunt sexdecim,
 qui ipsi postea Romam adducti, liberali item à pio
 Pontifice donati sunt stipe. Patres vero summa fra-
 trum gratulatione longo dierum intervallo recepti
 sunt.

sunt. eorumq. reditus tanto nobis visus est dulcior, quanto antea carcer acerbior; quin hoc ipso iucundior, quod cum ijs esse & colloqui liceret, qui in animarum caussa tenebras & ærumnas carceris pertulissent. Atque hunc Aegyptiaca expeditio, ceteraque huius anni res gestæ terminum habeant.

Videor mihi Patres Fratresque Carissimi perfoluisse, quod debui. Vestros vobis attuli fructus: vobis quidem, & ijs, qui sitiunt animas periucundos: sed multo iucundiores gratioresq. cœlestibus. qui sibi super vno peccatore pœnitentiam agente tantis gaudijs cumulantur, quantis tandem perfundantur oportet, cum tot animas ad sanctitatem genitas, sed scelere perditas, ad pœnitentiam per vos viderint reuocatas? Faxit Deus, ut hæc illis gaudia perpetua sint. quanquam id in illorum potius suffragationibus, quam in nostris nervis positum est: illi implorandi sunt nobis: non possunt nostris non suffragari laboribus, qui & gratia valent apud Deum, & charitate ardent in genus humanum. Romæ ex Collegio Romano. Sexto Kal. Martij. M D LXXXVI.

Omnium in CHRISTO seruus.

Nicolaus Orlandinus.